

endvidere bemærke, at for saa vidt Udviklingen stiler derhen, at Staten efterkommer det Program, som er Socialdemokratiets Formaal, vil Staten være i Overensstemmelse med den Udvikling, der er til Stede, idet det er min bestemte Overbevisning, at Socialismen er den naturlige Frugt af den Udvikling, der foregaar i Samfundet. Jeg kan ikke være enig med det ærede Medlem i den Betragtning, at fordi Staten griber ind paa et Omraade, hvor den ikke tidligere har grebet ind, skulde det betyde, at man gaar i reaktionær Retning. Staten kan gribe ind i mange forskellige Forhold, og dens Indgriben kan godt gaa i frisindet Retning.

Med Hensyn til det ærede 1ste Medlems for 9de Kreds (Stilling) Udtalelser om, at de tvungne Fagprøver ville begrænse Adgangen til de forskellige Haandværk, maa jeg sige, at hvis det er Tilfældet, maa man nære endnu stærkere Betænkkeligheder over for de tvungne Fagprøvers Indførelse, end man ellers gør. Thi det vilde saa betyde, at man begrænsede Tilgangen til det store Arbejdsfelt, som Haandværket er, og derved udelukkede en hel Masse Mennesker fra at søge det Erhverv, som deres Evner henvise dem til. Jeg kan forstaa, at man foretager slig Begrænsning over for Embedsstanden ved at skærpe Fordringerne ved de forskellige Embedsksamener, dels fordi der udkræves særlige teoretiske Kundskaber her, og dels fordi dette Virksomhedsomraade ikke er saa stort, at en Begrænsning deraf vil have nogen synderlig uheldig Indflydelse paa hele Virksomhedslivet i Samfundet. Anderledes stiller Forholdet sig, naar man vil begrænse Tilgangen til et almindeligt Virksomhedsomraade som Haandværket. Da rejser det Spørgsmaal sig, hvad skal der blive af alle disse Mennesker, som Samfundet forbyder at søge Erhverv, hvor deres naturlige Evner føre dem hen, og før Lovgivningsmagten vil tage Konsekvensen af et saadant Skridt og løse den Opgave at anvise alle disse Mennesker Erhverv, som den udelukker, tør man ikke gaa til Foranstaltninger, som udelukke saa mange Mennesker fra at finde deres naturlige Erhverv. Jeg maa maaske tilføje, at jeg vil bede de Herrer, der nære Sympati for Haandværkerstanden og den næringsdrivende Stand og ønske at hjælpe den gennem de tvungne Fagprøver, om at være overbeviste om, at der næres lige saa stor Sympati og lige saa stærke Ønsker om at hjælpe fra deres Side, der ikke tro i de

tvungne Fagprøver at have et Hjælpe-middel.

Bojsen: Det har undret mig, at de, der have udarbejdet et Lovforslag om dansk Næringsdrift, ikke have taget tilstrækkeligt Hensyn til det ejendommelige Forhold, at Andelsdriften er saa overordentlig udbredt her i Landet. Jeg tør gerne sige, at Halvparten af alt, hvad der produceres her i Landet, produceres gennem den ejendommelige Form for Andelsdrift, der først er kommen frem i den sidste halve Snes Aar, men dog er kommen til at spille en saa overordentlig stor Rolle. Jeg har søgt paa forskellige Steder i Lovforslaget for at finde, hvad disse Foretagender i saa Henseende skulle rette sig efter. Andelsdriften findes ganske vist berørt, men paa en saadan Maade, at man ikke rigtig ved, hvad Lovforslaget har tænkt paa. Jeg skal saaledes fremhæve, at der i § 49, der taler om Forbrugsforeninger, tilføjes: „Andels- eller lignende Foreninger“, der frembringe Varer. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at her netop er tænkt paa vore store Andelsforetagender, og jeg vil da sige, at hvis Bestemmelsen i § 49 bliver til Lov, vil det virke i højeste Grad forstyrrende paa alle vore Andelsforetagender. Der staar nemlig endvidere i § 49: „I Vedtægten skal det bestemmes, at alle Foreningens Medlemmer hæfte een for alle og alle for een for dens Forpligtelser, at Medlemmerne ikke ved at udtræde af Foreningen kunne frigøre sig for Ansvar for de af denne indtil Udtrædelsen paadragne Forpligtelser.“ Det vil næsten umuliggøre vore store Andelsslagterier, af hvilke adskillige have fra 4 til 5000 Andelshavere, at de saaledes nu skulle være solidarisk forpligtede alle for een og een for alle. Det vilde frembringe en saadan Forstyrrelse i de bestaaende Forhold, at man maa etablere disse Foretagender aldeles paa ny, og de Forpligtelser, som man allerede har paataget sig i Retning af at være bundet til Selskabet for et vist Aaremaal, maatte opløses. Den ærede Minister berørte ogsaa i Gaar et lignende Forhold, idet han omtalte, at et saadant Andels-selskab skal have Næringsbevis ikke blot for den enkelte Mand, der staar i Spidsen for det, men for alle Bestyrelsesmedlemmerne. Som omtalt have disse Selskaber i Reglen 16 til 20 Bestyrelsesmedlemmer, og det er altsaa ikke nok, at der løses eet Næringsbevis for hver af disse Bestyrelsesmedlemmer, nej, der skal løses to, eet som